

Energiecapaciteit overtreft maximale behoefte,

Kolencentrales Maasvlakte zijn nu al een mislukking

In weerwil van alle ambitieuze Rotterdamse klimaatdoelen verrijzen op de Maasvlakte twee gloednieuwe kolencentrales. Hypermodern en bijna klaar voor gebruik. Maar het is de vraag of ze ooit op volle toeren zullen draaien. De miljardeninvesteringen zijn bij voorbaat al verliesgevend, er is namelijk zat elektriciteit voorradig. En als de centrales op volle kracht gaan draaien, is het milieu de dupe.

MARJOLEIN KODYMAN en ANTTI LIUKKU

Het heeft nog het meest weg van een donker maanlandschap, daar in de Rotterdamse haven waar dagelijks tonnen steenkool worden aangevoerd. De zwarte stenen zijn hoog opgestapeld en enorme, gele vrachtwagens rijden van berg naar berg.

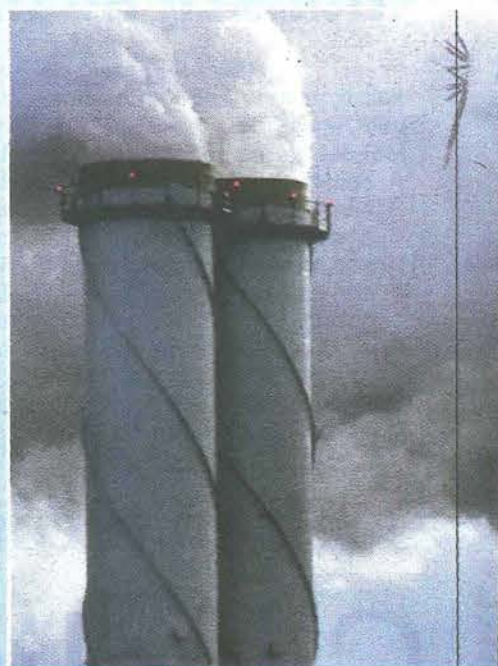
Steenkool een verouderde, vervuulende brandstof? Op de Maasvlakte lijkt het daar absoluut niet op.

Sterker nog: twee gloednieuwe kolenverbranders torenen uit boven de havenindustrie. Het zijn de controversiële elektriciteitscentrales van E.ON en GDF Suez, die bijna gereed zijn voor gebruik. Het moeten de nieuwe krachtbronnen worden die de Nederlandse economie draaiende houden. Gestookt, grotendeels, op ouderwets, maar betrouwbaar steenkool.

„Vijftienhonderd arbeiders zijn aan de binnenkant de centrale aan het afbouwen. 57 nationaliteiten lopen hier rond, uit alle windstreken,” zegt de portier van de ‘E.ON Maasvlakte Power Plant III’ trots. De centrale moet volgend jaar gaan

Een actievoerder van Greenpeace ketent zichzelf uit protest vast aan een kraan op het terrein van E.ON. Inmiddels twijfelen ook de energiebedrijven aan het nut van de kolencentrales.

FOTO ANP/
GUIDO BENSCHOP

draaien. Het wordt de grootste Nederlandse centrale van de Duitse energiereus. „Een prachtige centrale hoor, state of the art. De vervuiling valt reuze mee, de rook wordt voor 97 procent gewassen. Wat uit de schoorsteen komt, is grotendeels stoom.”

Maar in de bestuurskamers van E.ON en GDF Suez zijn ze waarschijnlijk een stuk minder opgetogen over het project. Waar tot voor kort alleen milieuactivisten protesteerden tegen de ‘roetspuwende’ kolencentrales, heeft de paniek nu ook in de sector zelf toegeslagen. Door een enorm aanbod aan elektriciteit is zelfs met kolencentrales geen droog brood meer te verdienen.

VERLIES

De twee centrales, die meer dan 1 miljard euro per stuk kosten, gaan zelfs verlies draaien. „In de huidige marktsituatie zijn de kosten niet terug te verdienen,” erkent Sjoerd Marbus van Energie-Nederland, de branche-organisatie voor energieleveranciers.

In een recent rapport van accountantsbureau PWC wordt het verlies van de nieuwe centrales geschat op 50.000 euro per megawatt. Om een beeld te geven: de GDF Suez-centrale heeft een capaciteit van bijna 800 megawatt per jaar, die van E.ON produceert zelfs 1100 megawatt. Dat loopt dus in de tientallen miljoenen.

Uit het onderzoek blijkt verder dat de overcapaciteit van beschikbare energie in Nederland in 2020 meer dan het dubbele is van de maximale behoefte op ‘piekmomenten’. „De financiële vooruitzichten zijn dusdanig slecht dat dit onont-

koombaar leidt tot sanering van het huidige productiepark,” luidt de sombere conclusie. Terwijl op de Maasvlakte de laatste hand wordt gelegd aan de nieuwe centrales, moeten - zo is de verwachting - 8 van de huidige 38 centrales de deuren sluiten.

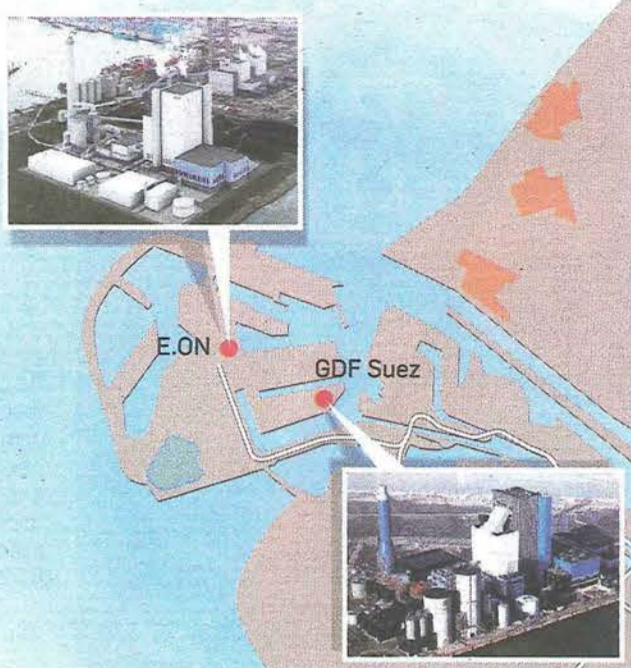
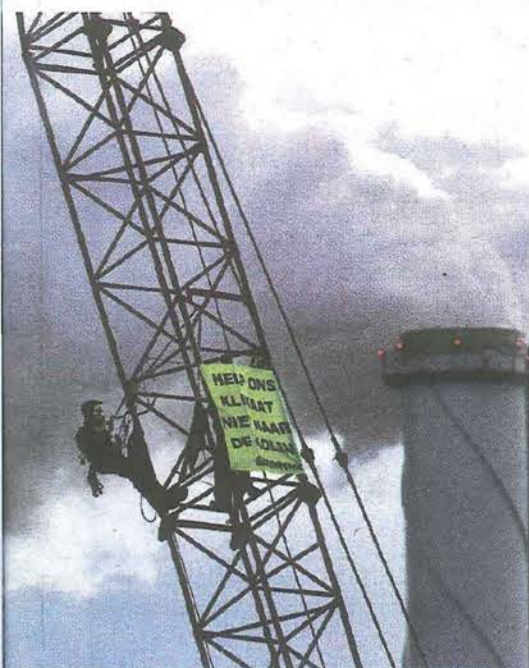
Hoe is de wildgroei aan elektriciteitscentrales ontstaan? Het begon zo'n 10 jaar geleden, stelt Marbus van de brancheorganisatie. De economie groeide en vanuit de overheid werd er aangedrongen op meer centrales, omdat Nederland te afhankelijk dreigde te worden van bijvoorbeeld gas uit Rusland. Niet alleen kolencentrales, maar ook gascentrales en windmolenparken werden uit de grond gestampt.

„Maar de wereld is volledig veranderd,” zegt Marbus. „Door de crisis is de energievraag gestagneerd. Er is te veel capaciteit. Dat hadden we niet zien aankomen.”

En dat gaat voor problemen zorgen. Onderzoeker en universitair docent Émile Chappin, verbonden aan de TU Delft, verwacht dat de rekening voor de peperdure, nieuwe kolencentrales uiteindelijk op het bordje van de consument komt. „Er is veel geld gestopt in iets wat onnodig is. Dat maakt de energie uiteindelijk duurder.”

Energiebedrijven die zeggen verfast te zijn, hebben volgens deskundigen boter op het hoofd. „De afgelopen jaren zijn drie grote kolencentrales gebouwd. Dat is veel te veel. Dat was 6 jaar geleden ook al duidelijk, toen er nog geen crisis was,” zegt Chappin, doelend op de twee centrales op de Maasvlakte en de derde die wordt gebouwd in de Eemshaven bij Groningen.

zelfs op piekmomenten

Dat ze toch alle drie zijn gebouwd is 'frappant'. „Misschien waren de energiebedrijven elkaar aan het af-tasten en hoopten ze dat de ander de plannen toch niet zou doorzetten.”

Dat de nieuwe kolencentrales op de Maasvlakte verliesgevend zijn, is niet het enige probleem. De politiek en de milieubeweging maken zich al jaren zorgen over iets heel anders: de forse CO₂-uitstoot en de beloftes om het broeikasgas af te vangen en op te slaan onder de Noordzeebodem. Die doelstelling dreigt een hoofdpijndossier zonder weerga te

veel te laag is. Bedrijven krijgen namelijk een vergoeding voor elke ton CO₂ die onder de grond verdwijnt. Maar in plaats van de verwachte 30 euro levert een ton uitgespaarde CO₂ slechts rond de 5 euro op.

E.ON en GDF Suez hebben het definitieve investeringsbesluit sinds 2010 acht keer uitgesteld. Eind dit jaar moet er uitsluitel zijn. De hoop wordt nogmaals gevestigd op Brussel. Vorig jaar zijn de Europese subsidies misgelopen, dit jaar wordt nog een poging gedaan. De branchevereniging Energie-Nederland heeft er weinig vertrouwen

drijven kunnen hun euro's maar één keer uitgeven. Als zij investeren in kolen, blijven alternatieven zoals windmolens en zonnepanelen langer links liggen. „Bovendien gaat zo'n centrale waarschijnlijk 40 jaar lang produceren, dan is het niet nodig iets anders te ontwikkelen. Een gemiste kans,” vindt Chappin.

Waarom kozen E.ON en GDF Suez dan voor steenkolen? Dat heeft vooral te maken met zekerheid. Kolen zijn er in overvloed en ze zijn bovendien erg goedkoop. Maar zelfs deze vertrouwde kolen blijken verliesgevend te zijn.

Ook hoogleraar Ernst Worrell, verbonden aan de Universiteit van Utrecht, zet zijn vraagtekens bij de bouwprojecten. „Grote centrales vormen grote bronnen van CO₂. De klimaatdoelstellingen kan Rotterdam op haar buik schrijven.” De locatie op de Maasvlakte lijkt een logische keuze. Boten die hun kolen vanuit Colombia vervoeren, meren aan in Rotterdam. De kolen kunnen dan direct worden verwerkt. „Aan de andere kant komt er ook fijnstof, zwavel en stikstofdioxide vrij die de luchtkwaliteit zal beïnvloeden. De vraag is of we dat als Nederland en regio Rijnmond willen hebben. Het lijkt niet verstandig.”

Dreigt hetzelfde scenario als met de gasgestookte Enecogen-centrale van Eneco, die onlangs voor 600 miljoen werd gebouwd, maar nooit in gebruik zal worden genomen? Woordvoerders van E.ON en GDF Suez kunnen geen garantie geven dat de centrales, eenmaal gereed, ook daadwerkelijk op volle kracht gaan draaien. „Dat hangt af van de marktomstandigheden van het moment. Maar in principe is laten draaien voordeliger, ook als je verlies maakt op de prijs,” stelt E.ON-woordvoerder Edwin Kotylak. „Bovendien zijn de nieuwe centrales veel efficiënter, dus is het logischer dat deze straks worden ingezet.”

Verontruste burgers Pieter Thomassen en Joop Braat (r). FOTO SANNE DONNERS

Ware energierevolutie blijft vooralsnog uit

Het CO₂-project op de Maasvlakte leek in 2007 nog vooruitstrevend, een ware energierevolutie. Maar nu bekriipt steeds meer raadsleden het onbehaaglijke gevoel dat Rotterdam zit opgescheept met twee ordinaire kolencentrales. Twee van de modernste in hun soort weliswaar, en reuze efficiënt. Maar het blijven in essentie kolenstokers - en dat is geen duurzame energie. Het besluit was in 2007 al omstreden. Actievoerders van Greenpeace beklommen het stadhuis aan de Coolsingel en hingen spandoeken op. Toch gaf een meerderheid van de gemeenteraad groen licht voor de elektriciteitscentrales. De politiek ging uit van CO₂-opslag onder de Noordzee: Carbon Capture Storage (CCS), zoals het wordt genoemd. Bedrijven E.ON en Electrabel (wat later GDF Suez werd) beloofden alles op alles te zetten om CCS mogelijk te maken. Maar keiharde garan-

ties zijn niet afgegeven. In de overeenkomst wordt alleen gesproken over 'intenties' om CO₂ op te slaan. De opslag is nu hoogst onzeker, vanwege het exploitatietekort van 130 miljoen euro. Wethouder Alexandra van Huffelen (D66) gaat er evenwel vanuit dat de afspraken worden nagekomen. Volgens de energiebedrijven is echter al aan de afspraken voldaan. „De centrales zijn zo gebouwd, dat ze gereed zijn voor CCS. Zoals in de vergunning staat.” Overigens is één van de grote pleitbezorgers van de centrales, en de CO₂-opvang nu verdachte in een fraudezaak. Het gaat om voormalig Electrabel-directeur Maus L., die in 2007 verschillende toezeggingen deed aan de raad. Volgens justitie is hij alles behalve brandschoon en heeft hij als directeur in 2006 steekpenningen betaald om de overname van een ander energiebedrijf mogelijk te maken.

'Er komen minder plezierige stoffen in de lucht terecht'

De Vereniging van Verontruste burgers van Voorne (VVBV) zat afgelopen week samen met Greenpeace en Natuur en Milieu bij de Raad van State om te voorkomen dat de twee kolencentrales op de Maasvlakte gaan draaien. De vereniging vreest dat het beschermd natuurgebied Voornes Duin ernstig te lijden zal hebben van de uitstoot van stikstof.

„Stikstof werkt als een soort mest en zorgt dat planten als brandnetels en gras gaan groeien in de ruige duinen. Kleinere, bijzondere soorten worden dan verdrongen,” vreest Dick van der Laan.

De verontruste burgers (tweehonderd leden) zijn al sinds 2007 bezig de komst van de cen-

trales onmogelijk te maken. Eerder volgden al rechtszaken over de invloed van de centrales op de luchtkwaliteit. „Wij maken ons daar grote zorgen over,” zegt voorzitter Pieter Thomassen.

„Door de extra uitstoot komen er minder plezierige stoffen in de lucht terecht.”

In mei 2011 kregen de centrales, ondanks het protest van de verontruste burgers, de milieuvergunning. Nu proberen de burgers te voorkomen dat ook de vergunning voor natuur wordt afgegeven. „Wij doen er alles aan om te voorkomen dat de centrales gaan draaien,” zegt Thomassen. Maar hij betwijfelt of de protesten effect zullen hebben. „De centrales staan er ondertussen wél.”

Onderzoeker Émile Chappin

'Er is veel geld gestopt in iets wat onnodig is. Dat maakt de energie uiteindelijk duurder'

worden. Want Rotterdam heeft een ambitieus milieuprogramma: in 2020 moet de uitstoot van de CO₂ worden gehalveerd, het zogenoemde Rotterdam Climate Initiative.

Het lijkt dan ook ondenkbaar dat Rotterdam in 2007 toestemming gaf voor de centrales die, als ze op volle toeren draaien, de totale CO₂-uitstoot in de hele regio in één klap met bijna een derde omhoog stuwten. De voorwaarde van de gemeenteraad was dan ook dat de afvalgassen zouden worden opgevangen en opgeslagen onder de Noordzeebodem. Een veelbesproken Europees proefproject, waarbij Rotterdam zou moeten uitgroeien tot het centrum van een totaal nieuwe industrie. Maar de kans lijkt heel klein dat de CO₂-opvang er daadwerkelijk komt. De energiebedrijven hebben een exploitatietekort van 130 miljoen euro, omdat de prijs voor CO₂

in. „Nee, in de huidige marktsituatie loont de opslag van CO₂ niet. Ik denk dat er weinig van terecht komt,” zegt Marbus.

GROEN

Volgens onderzoeker Chappin zijn de twee kolencentrales een blok aan het been. Het wordt voor de overheid erg lastig om de energiebedrijven te stimuleren groene projecten op te starten. „De positie van een bedrijf met zo'n dure kolencentrale ten opzichte van de overheid is erg sterk. De gemeente, of het rijk, kan de centrale moeilijk dwingen te sluiten. Nu ze er eenmaal staan zou dat echt een enorme vernietiging van kapitaal zijn,” zegt Chappin.

Het overschot aan kolencentrales is meer dan alleen een probleem voor de energiebedrijven, meent de onderzoeker, ook verbonden aan het instituut van Klimaat, Milieu en Energie in Wuppertal. De energiebe-

de Jong Intra Vakanties

volgende keer weer!

Londen
4-daagse ferryreis
incl. gratis treintickets
al vanaf € 139 p.p.

reiscade: s11en56

Stena Line
Making good time

Bus reizen Auto reizen Vlieg reizen Verre reizen Steden reizen

0180 - 457 803
of ga naar uw ANVR reisbureau

www.dejongintra.nl/steden